

ENTREVISTA A ANDREA VIDES, TÈCNICA DE LA CAMPANYA D'ENERGIA I INDÚSTRIES EXTRACTIVES D'ENGINYERIA SENSE FRONTERES

Al novembre del 2021 sortia la primera edició del conte “I es va fer la Llum”, que heu elaborat des d'Enginyeria sense Fronteres, editat amb Pol-len Edicions. D'on neix la idea de fer un conte com aquest?

Des d'Enginyeria Sense Fronteres i sobretot, arran de la nostra col·laboració amb l'Aliança contra la Pobresa Energètica, des de fa anys insistim en què la lluita contra la pobresa energètica ha de ser una lluita col·lectiva. Partim de la idea que les persones afectades per aquesta problemàtica estan estigmatitzades, se les culpabilitza, justament, per estar afectades per això. Nosaltres sabem que la responsabilitat no recau en aquestes persones sinó en un model energètic que propicia aquesta situació. Des de l'Aliança contra la Pobresa Energètica la forma de lluitar contra això és, més enllà de campanyes i accions, fer assessoraments col·lectius. Aquests assessoraments són espais on les persones afectades per la pobresa energètica comparteixen la seva situació amb altres persones, i hi ha una transferència de coneixements sobre quins són els nostres drets, quines estratègies han seguit uns i altres per sortir de la seva situació. Però sobretot el que passa en aquests espais és que hi ha un apoderament col·lectiu, perquè hi ha una desestigmatització i una desculpabilització

de la situació que estan vivint aquestes persones. Però aquesta estratègia col·lectiva que seguim des de fa anys i veiem molt clara amb els adults, veiem com, moltes vegades, deixa al marge les criatures, i això enllaça amb la pregunta següent...

Per què és important parlar amb els nens i nenes d'un tema com la pobresa energètica? Quina és la millor manera de fer-ho, essent un tema tan delicat?

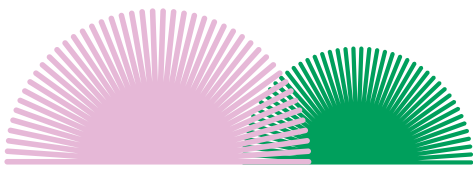
A les criatures també els afecta la pobresa energètica. Se n'adonen perquè a casa també hi ha stress, no es poden pagar les factures, o hi ha hagut un tall d'aigua o de llum que impossibilita que puguin participar de forma normal a l'escola, o amb els seus amics... Partint d'aquesta idea ens vam preguntar per què no construir una eina a partir de la qual poder parlar d'aquesta situació amb la infància, perquè molt al contrari, el que acostuma a passar és que, per protegir les criatures, no se'ls explica què està passant, i queden al marge de tot aquest procés d'empoderament i de compartir lluites amb altres persones, que els podria ajudar també a desculpabilitzar-se i a desresponsabilitzar-se d'aquesta situació.

De què ens parla, el conte? Com vincula les diferents vivències dels personatges i els Drets Humans?

El conte es basa en el testimoniatge de la infància de la Cañada Real (Madrid), un barri que ja porta més de dos anys sense llum, i també amb l'experiència de les famílies de l'Aliança contra la Pobresa Energètica, sobretot de les mares que van participar en l'elaboració del conte, que amb les seves criatures van fer un procés d'escolta, de com vivien aquesta pobresa energètica, de quina era la seva ex-

periència. El conte parla d'aquesta pobresa energètica des de la visió de les criatures. Vam veure que era la millor manera de tractar-ho i que era la forma amb la qual les criatures expressaven aquesta problemàtica. Es va fer a partir de les emocions. El grup d'elaboració del conte va vincular les diferents emocions vinculades a aquesta problemàtica, com ara la ràbia de no poder fer els deures, la por a la nit per no poder encendre una llumeta, la vergonya... Però també el llibre acaba amb l'alegria col·lectiva de lluitar conjuntament per aquesta causa i es vehiculen aquestes vivències i els drets humans amb les emocions.

A les criatures també els afecta la pobresa energètica

“I es va fer la llum” és fruit d'un treball amb la plataforma Aliança contra la Pobresa Energètica i amb la il·lustradora Ivonne Navarro. Com ha estat aquesta col·laboració?

Va ser un procés molt dialògic en què la il·lustradora (Ivonne Navarro), va fer un esforç per poder recollir totes les experiències que estaven compartint les famílies i ho transformava en imatges. Des d'aquestes imatges les famílies en feien un retorn creant les frases o el text que al final va acabar formant el conte.

Des de la vostra experiència, com poden educar, els contes?

Des d'Enginyeria Sense Fronteres, aquest no és el primer conte que tenim. De fet, el grup Equador fa anys que treballa diferents històries que es van publicant al voltant d'una mateixa protagonista, que és una granota que es diu Auca. El que es pretén amb aquestes històries és sensibilitzar sobre la problemàtica de l'extractivisme i l'afectació sobre l'aigua a l'Amazònia Equatoriana. D'una manera molt diferent, “I es va fer la llum”, el que pretén és sensibilitzar sobre la pobresa energètica.

▲ Presentació del conte *I es va fer la llum*

En tots dos casos, el que ens permeten els contes és situar-nos al voltant d'una problemàtica i donar-nos eines per abordar-la. En el cas de “I es va fer la llum” tant pot ser per les criatures afectades per pobresa energètica, per generar aquest espai comú de diàleg, desculpabilització i desestigmatització que comentava abans, per entendre bé el problema, com també per les criatures que mai havien sentit a parlar de pobresa energètica i no es poden ni imaginar que a la seva mateixa ciutat hi ha nens i nenes que no tenen accés a l'aigua o a la llum.

Al final son dues cares de la mateixa moneda i el que volem és sensibilitzar i educar sobre aquests temes.

Quina és la resposta dels nens i nenes quan els expliquen aquesta història?

Aquesta història de “I es va fer la llum” la recomanem per a infants d'entre 5 i 9 anys i a partir d'un taller de contacontes l'hem portat a diferents espais per a públic general, com pot ser Biblioteques, però també a aules, escoles en concret. El que ens hem trobat, en els diferents espais, és que a les criatures, quan comencem a parlar-los sobre aquest tema, sobre la pobresa energètica, moltes vegades si que saben algunes coses, que ens poden sorprendre a nosaltres. Al final el que fem amb aquesta narració és compartir amb aquestes criatures coses que ja saben i a partir d'aquí acompanyar-les a partir del conte a trobar-hi una solució. Abans de començar els preguntem si saben què és una factura, o si saben què és una manifestació... i més o menys sempre acostu-

men a donar-nos una resposta i a explicar-nos quins problemes relacionats hi ha amb les factures, o de quina forma ho perceben. Quan ha acabat la història, veiem que tothom té molt més clars els conceptes i a més s'han pogut identificar amb els personatges del conte i han pogut entendre que la pobresa energètica és una cosa estructural i que no s'ha de viure de forma aïllada i amb vergonya, sino que hem de ser solidaris.

Des d'ESF teniu experiència en altres formats i eines per educar en la Justícia Global, en podeu explicar algun exemple?

Sí, des d'ESF treballem per generar materials que estiguin adaptats a diferents grups d'edat i que puguin transmetre amb llenguatges adaptats a l'edat i amb diferents formats des de l'oci i el lleure, aquests missatges sobre Justícia Global. L'últim que hem elaborat és un espectacle que hem anomenat "Rigoberta i el Windigo", adreçat a edats d'entre 6 i 10 anys. Parla de la responsabilitat del Nord Global en els processos extractivistes del Sud Global, generant un discurs i eines per fer-hi front, per totes aquestes persones que tot i ser criatures, també estan afectades per aquest model extractivista i també tenen dret a tenir accés a aquesta informació i saber com fer front a aquestes situacions. De la mateixa manera, també tenim un espectacle sobre la pobresa energètica, que es diu "L'apagada", que aquest sí que està adreçat a públic adult.

En general el que volem és poder transmetre aquests missatges d'una forma que no sigui

El que pretenem és generar espais en què les persones puguin participar i compartir, on les criatures poden fer les seves reflexions i aportacions o preguntes

des d'una figura experta que explica a la resta tots aquests continguts, sinó, més aviat el que pretenem és generar espais en què les persones puguin participar i compartir, ja sigui en un espai final de l'espectacle, on les criatures poden fer les seves reflexions i aportacions o preguntes, com a partir d'altres jocs de taula, com pot ser "Horitzó 2080: amb el clima ens la juguem!", en què durant tot el procés del joc de taula les persones han de col·laborar per lluitar contra l'emergència climàtica. La nostra idea és generar espais d'aprenentatge des de la participació i aprofitant els coneixements que ja tenim tots i totes.

